

Maucha Rezső emlékezetére

1962. január 19.-én elhunyt Dr. Maucha Rezső Kossuth-díjas, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja, a Haltenyésztési Kutató Intézet nyugalmazott igazgatója, a Nemzetközi Limnológiai Társaság alelnöke, a Nemzetközi Hidrokémiai Szabványosító Bizottság titkára, a Nemzetközi Dunakutató Bizottság tagja és kémikus szakértője.

Dr. Maucha Rezső 1884-szept. 19.-én született. A budapesti Egyetemen természetrajz-kémia szakot hallgatott. Érdeklődése korán a kémia felé vonzotta. Tanítványa volt Than Károlynak, Lengyel Bélának és a hidrokémia világhírű mesterének Winkler Lajosnak. Winkler Lajosnak egyben legközvetlenebb munkatársa volt egészen annak haláláig. Mint kémikus került 1907-ben az egy évvel előbb alapított Halélettani és Szennyvíztisztító Kísérleti Állomásra, mely később a Haltenyésztési Kutató Intézet nevet kapta. Ennek az intézetnek 1933-ban igazgatója lett és 1945-ben innen ment nyugdíjba, de mint megbízott igazgató 1950-ig vezette intézetét. 1957-ben új munkahelyet talált a MTA Dunakutató Állomásán, ahol szinte haláláig dolgozott.

Dr. Maucha Rezső elsősorban mint hidrokémikus szerzett nemzetközileg is elismert nevet. Az első tudományos munkái a szennyvizek káros hatásának megállapítására és tisztítási módjuk kidolgozására irányultak. Mint fiatal kutató résztvett (1914) az Adria-kutató „Najade” expedíción, mint az expedíció kémikusa. Ez időből származnak az Adria-tenger sótartalmának vizsgálatával kapcsolatos munkái.

Az Adria-expedíción ismerte fel, hogy a víznek élővilág nélküli tanulmányozása nem adhat a tudomány számára egészet. Hidrokémiai munkáit tehát biológiai megfigyelésekkel is kiegészítette, sőt felismerve a környezet és élővilág egységét, a környezeti tényezőknek, fény-, hő, – kémizmusnak az élővilágra gyakorolt hatását tanulmányozta. Mint fiatal kutató felfedezi a planktonalgák optimális fényigényének a törvényszerűségét. Munkássága már a huszas évek elején a vizek biológiai termelésének tanulmányozása felé irányult. Világviszonylatban is az elsők között ismerte fel a biológiai termelés tanulmányozásának gazdasági fontosságát és a produkció biológia tudományágának egyik elindítójaként nemzetközi elismerést vívott ki magának. Ilyen irányú munkássága során ismerte fel azt, hogy a vizek biológiai termelésében a döntő, termelést meghatározó tényező a kémiai anyagok közül nem a nitrogén- vagy

foszforosók, hanem a hasznosítható széndioxid. A vizeket ezen az alapon osztályozta is és ezzel kiszélesítette Thienemann tó tipizálási kutatásait. A vízi életér egyensúlyának tanulmányozásakor új törvényszerűségeket ismert fel és az anyag- és energiaforgalom alapján osztályozta a vízi szervezeteket.

Munkáinak alapja azonban mindig a hidrokémia maradt. Német nyelven megjelent a víz-analízis módszereiről írt összefoglaló könyvét az egész világon használják. Helyszíni vízvizsgáló módszerei és az ezekhez szerkesztett eszközök általános használatnak örvendenek. A vizek kémiai összetételét szemléltetően ábrázoló csillagdiagrammjai elterjedten használatosak.

Dr. Maucha Rezső életművében gyümölcsözően kapcsolta össze az elméleti és gyakorlati kutatást. Példát adott arra, hogyan kell praktícizmustól mentesen elmélettel megtermékenyíteni, előre vinni azokat a tudományterületeket, melyek a gyakorlati termelést közvetlenül szolgálják.

Munkásságának sok eredményét használta fel a szennyvíz-tisztítás technika és a gyakorlati haltenyésztés. Életmunkájában is a szerényen, önzetlenül és fáradthatatlanul dolgozó tudós ideáljának példáját adta. Mind hazánkban, mind külföldön számosan tartják őt mesterüknek. Mi, akik tanítványai voltunk és haláláig közel álltunk hozzá, mély megrendüléssel vesszük tudomásul elvesztését és megkezdett kutatási irányait tovább fogjuk fejleszteni.

Woynarovich Elek